BAAC Vlaanderen
Programma van maatregelen

Nota

Staden, Schierveldestraat

Deel 2: Programma van Maatregelen

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Inhoud

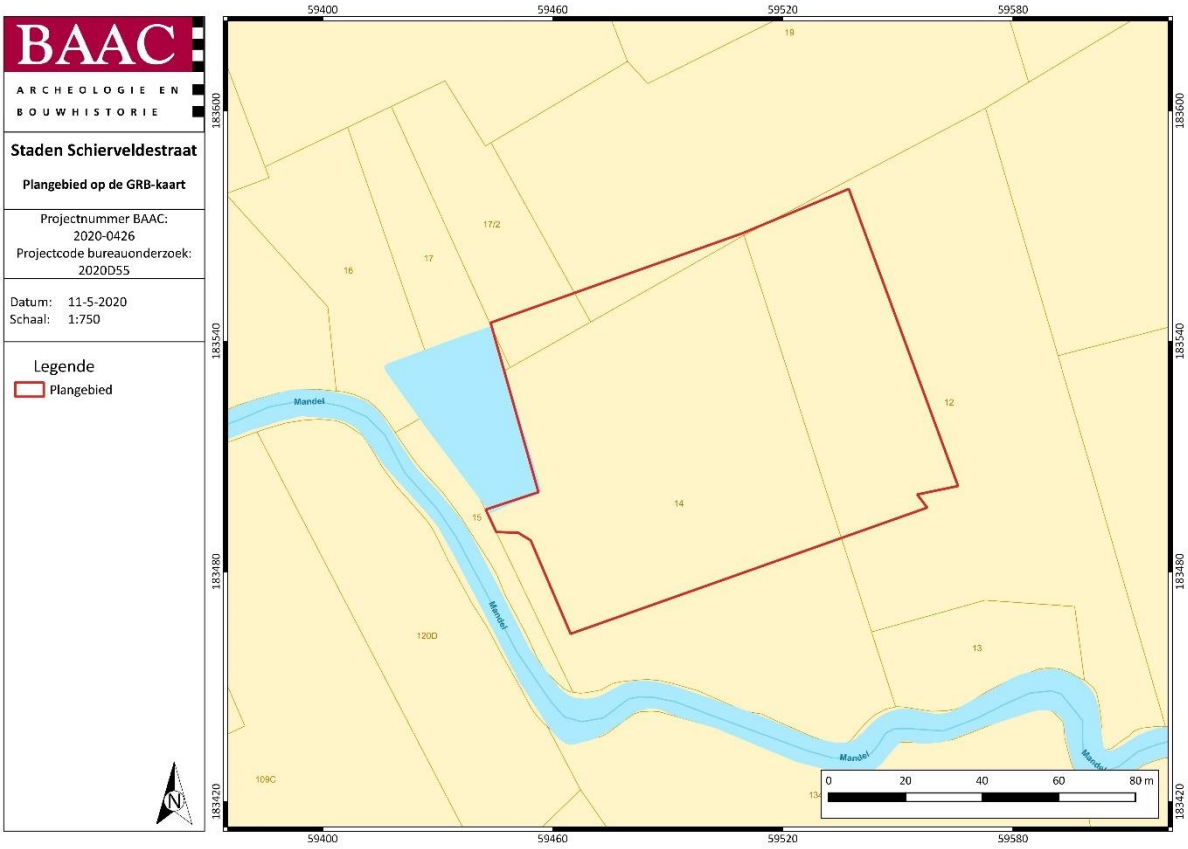
1 Administratieve gegevens 1
2 Overzicht maatregelen 3
3 Gemotiveerd advies 4
3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein 4
3.2 Waardering archeologische vindplaatsen 4
3.3 Impactbepaling 4
3.4 Bepalingen van de maatregelen 5
3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek 5
3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek 5
3.4.3 Bepalingen van maatregelen 5
4 Programma van Maatregelen 7
4.1 Administratieve gegevens 7
4.2 Onderzoeksopdracht 7
4.2.1 Afbakening opgravingszone 7
4.2.2 Onderzoeksdoelstellingen 7
4.2.3 Onderzoeksvragen 7
4.3 Onderzoeksstrategie en -, -methode en -technieken 8
4.3.1 Algemene onderzoeksmethode 8
4.3.2 Natuurwetenschappelijk onderzoek 9
4.3.3 Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen onderzoekstechnieken en specifieke methode 9
4.4 Technisch kader 9
4.4.1 Termijn 9
4.4.2 Begroting (raming) 9
4.4.3 Personeelseisen 10
4.5 Deponering en conservatie archeologisch ensemble 10
4.6 Randvoorwaarden 11
5 Lijsten 12
5.1 Plannenlijst 12
5.2 Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.Tabellenlijst ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
6 Bibliografie 12
7 Bijlagen ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

1 Administratieve gegevens

Algemeen	
Naam site	Staden, Schierveldestraat
Ligging	Schierveldestraat 14, Staden, Roeselare, West-Vlaanderen
Kadaster	Gemeente Staden, Afdeling 2, Sectie B, Percelen 12, 14, 17/2 en 19
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0426
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (ID 14258) Landschappelijk booronderzoek (2019A376) Verkennend archeologisch booronderzoek (2020D54) Proefsleuvenonderzoek (2020D55)
Bewaarplaats archief	BAAC Vlaanderen

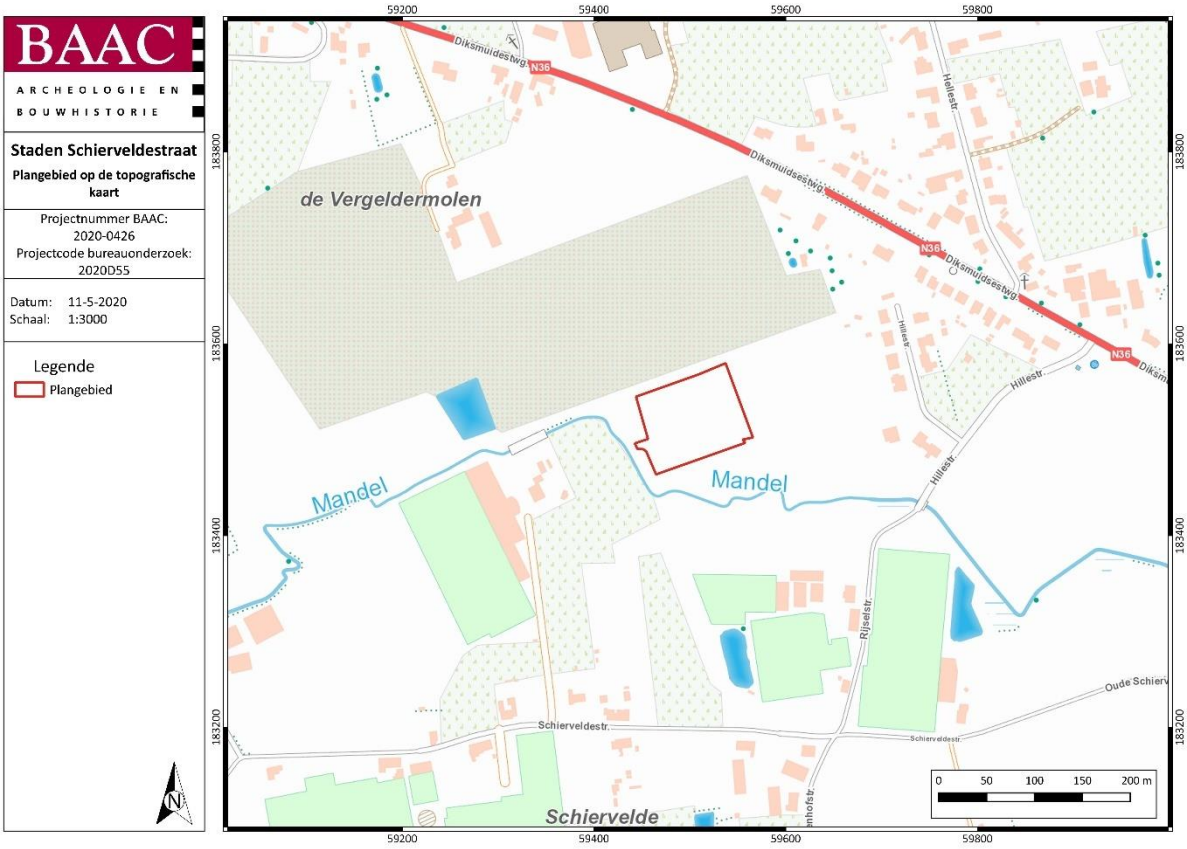
Actoren	
Auteur	Camille Krug
Betrokken actoren	Camille Krug (Projectleider) Tina Dyselinck (Archeoloog) Sarah Schellens (Archeoloog)
Betrokken derden	Willem Hanson (BieRADAR)

Plangebied	
Oppervlakte plangebied	1.8 ha
Oppervlakte adviesZone	1.500 m²
Kartering gewestplan	landbouwzone

Plan 1: Plangebied aangeduid op de GRB-kaart[1] (digitaal; 1:750; 11.05.2020)

[1] AGIV 2020a

Plan 2: Plangebied aangeduid op de topografische kaart[2] (digitaal; 1:750; 11.05.2020)

2 Overzicht maatregelen

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Opgraving	**1.500 m² / zone**		**Na de in aktename van de nota en het bezit van de vergunning**

[2] AGIV 2020b

3 Gemotiveerd advies

3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn verschillende relevante archeologische sporen aangetroffen. Er zijn acht kuilen, acht paalkuilen en twee greppels gedocumenteerd, verdeeld over twee zones. Er is ook een vondst ingezameld tijdens het onderzoek. Het betreft een randfragment gedraaid, grijs aardewerk behorende tot een kogelpot. De scherf is in een kuil aangetroffen. Deze vondsten hebben de kuil in de 12e-13e eeuw kunnen dateren. Doordat de regio intensief ontgonnen is vanaf de middeleeuwen is het mogelijk dat de sporen in zone 2 behoren tot een voorgaande fase van diezelfde hoeve.

Voorgaand onderzoek in de Bietstraat[3], op 655 m ten zuidoosten van het projectgebied, heeft zeer veel middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen aangebracht. Hoewel de nederzetting zelf niet is aangetroffen getuigen die sporen mogelijk van randactiviteiten te linken aan de sporen binnen de advieszone.

In geomorfologisch opzicht bevindt de advieszone zich bovendien in de vallei van de Mandel, lopend ten zuiden en westen van de advieszone. Het maaiveld binnen het terrein en het archeologisch vlak loopt licht op naar het oosten toe, weg van de rivier. Op het hoogste deel van het terrein zijn ook de meeste sporen aangetroffen.

3.2 Waardering archeologische vindplaatsen

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek aan de Schierveldestraat te Staden hebben uitgewezen dat twee zones binnen de advieszone archeologische sporen bevatten. De aangetroffen sporen omvatten verschillende paalkuilen en kuilen waaronder een kuil met aardewerk. Daarnaast zijn ook twee greppels aangetroffen. De kans op aantreffen van nog meer eventueel aanwezige sporen wordt hoog geacht.

Doordat zone 1 begrensd wordt door een waterbassin in het westen en een verstoring in het zuiden, is de uitbreidingsmogelijkheid aan die zijden onbestaand. Het centrale deel van de advieszone is in de sleuven vrij van sporen. Hierdoor wordt in deze zone de archeologische verwachting zeer laag ingeschat.

Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt wel hoog geacht ter hoogte van zone 2. Dit tot kennisvermeerdering over de landschapsindeling in de middeleeuwen kunnen leiden.

3.3 Impactbepaling

Ter hoogte van de advieszone zouden verschillende waterbassins gegraven worden tot een diepte van 3.65 m. Voor de aanleg hiervan zouden de eventueel aanwezige archeologische waarden definitief vernield worden.

[3] DEMEY 2014

3.4 Bepalingen van de maatregelen

3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek aan de Schierveldestraat te Staden wezen uit dat in twee zones binnen de adviezone archeologische waarden aanwezig waren. De aangetroffen sporen omvatten paalkuilen, kuilen en greppels. Door de beperkte mogelijkheid om het onderzoeksoppervlakte van zone 1 uit te breiden wordt het kennispotentieel in die zone zeer laag ingeschat. Het tegengestelde wordt verwacht ter hoogte van zone 2. Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt bijgevolg eveneens hoog geacht ter hoogte van de tweede zone. Dit voor een vermeerdering van de kennis van landschapsinrichting tijdens de middeleeuwen.

3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Er is voldoende informatie verzameld om een inschatting te kunnen maken van de archeologische waarde en het kennispotentieel van de adviezone. Binnen de adviezone kon een archeologische vindplaats met een hoge kenniswaarde afgebakend worden. Gezien de aard van de geplande ingreep en omvang van de vindplaats, is het niet mogelijk om behoud *in situ* te overwegen. Het is dan ook aanbevolen om deze vindplaats te onderzoeken aan de hand van een vlakdekkende opgraving.

3.4.3 Bepalingen van maatregelen

Mogelijkheden behoud in situ

De geplande bodemingrepen verstoren zeker archeologisch waardevolle restanten. Deze bodemingrepen zijn echter plaatsspecifiek en essentieel binnen de uitvoer van de beoogde bouwwerkzaamheden. De bodemingrepen kunnen met andere woorden niet verplaatst of geannuleerd worden. Behoud *in situ* van de vindplaatsen is bijgevolg uitgesloten. Er moet worden overgegaan op een andere wijze van de realisatie van de kenniswinst van de vindplaats.

Realisatie potentieel op kenniswinst vindplaats

De realisatie van het potentieel op kenniswinst bij de vindplaats kan niet bekomen worden door een verdere uitwerking van de reeds aangelegde archeologische ensembles. Enkel een bijkomend archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem kan het volledige potentieel van het bodemarchief aan het licht brengen en de kenniswinst die dit potentieel met zich meebrengt realiseren.

Keuze en motivatie onderzoeksmethode

Aangezien het vooronderzoek op basis van het Verslag van Resultaten volledig kan beschouwd worden, en behoud *in situ* van de waardevolle archeologische vindplaatsen uitgesloten is, dienen de aanwezige archeologische resten aan de hand van een opgraving onderzocht worden. De te volgen bepalingen van maatregelen worden ingegeven door de resultaten van het vooronderzoek en de impact van de geplande bodemingrepen:

Opgraving

De advieszone voor de opgraving omvat het meest oostelijke deel van het terrein. Dit is een zone waar een concentratie aan sporen is aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Een impactanalyse toonde immers aan dat deze alle sporen tot een diepte van 18.5 m TAW in de bodem doordringen. De aangetroffen waardevolle archeologische vindplaatsen situeren zich op een hoogte van ca. 21.4 m TAW tot 22 m TAW.

4 Programma van Maatregelen

4.1 Administratieve gegevens

Naam site	Staden, Schierveldestraat		
Ligging	Schierveldestraat 14, Staden, Roeselare, West-Vlaanderen		
Kadaster	Gemeente Staden, Afdeling 2, Sectie B, Percelen 12, 14, 17/2 en 19		
Coördinaten	Noord:	x: 59537.18	y: 183579.51
	Oost:	x: 59557.38	y: 183525.91
	Zuid:	x: 59527.23	y: 183514.69
	West:	x: 59509.81	y: 183567.62
Oppervlakte adviezone	1.500 m²		

4.2 Onderzoeksopdracht

4.2.1 Afbakening opgravingszone

Onderzoekszone

De adviezone komt overeen met zone 2 van het proefsleuvenonderzoek. Dit is een zone waar een concentratie sporen is aangetroffen. In tegenstelling tot zone 1 is hier wel mogelijkheid tot uitbreiding van het onderzoeksgebied en tot kennisvermeerdering.

Gegevens vervolgonderzoek

- Oppervlakte adviezone: 1.500 m²
- Oppervlakte onderzoeksterrein: 1.8 ha

4.2.2 Onderzoeksdoelstellingen

De resultaten van de opgraving kunnen meer inzicht geven in de aard van bewoning en activiteiten in het plangebied en de omgeving ervan. Daarbij wordt ook nagegaan hoe het landschap is ingericht. Dit alles moet meer inzicht verschaffen in de geschiedenis van het plangebied als onderdeel van de historische ontwikkelingen in de ruimere regio.

4.2.3 Onderzoeksvragen

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Wat was de genese van de bodemhorizonten?
- Hoe kaderen de bevindingen omtrent de opbouw en de genese van de bodem binnen de kennis over het ruimere paleolandschap?

- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologisch sites?

- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?

- Wat was de opbouw van de antropogene stratigrafie van het onderzoeksterrein? Komen deze bevindingen overeen met de omschrijving van de algemene stratigrafie van het terrein tijdens het proefputtenonderzoek?

- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

Sporen en structuren algemeen

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja, hoeveel niveaus zijn te onderscheiden? Wat is de omvang? Komen oversnijdingen voor?

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?

- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

4.3 Onderzoeksstrategie en -, -methode en -technieken

In volgende paragraaf wordt de aangewezen onderzoekstrategie, -methode en -technieken toegelicht. De locatie van het onderzoek werd reeds bepaald in bovenstaande paragraaf.

4.3.1 Algemene onderzoeksmethode

Er wordt aangeraden om zo groot mogelijke oppervlaktes in een enkele beweging bloot te leggen. Op deze manier kunnen de interne relaties tussen afzonderlijke sporen zichtbaar gemaakt worden. Doch moet bij het kiezen van de oppervlakte van de werkputten gekozen worden voor een dergelijke omvang dat ze niet té groot worden en de sporen te lang onderworpen zijn aan degradatie door mogelijke regen, droogte of vorst.

Boven- en ondergrond blijven gescheiden tijdens het afgraven, zodat deze ook in de juiste volgorde kunnen teruggebracht worden na afronding van het onderzoek. Op het grootste deel van de opgraving dient slechts één vlak aangelegd worden.

Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kranen en grondverzet enerzijds en opgravingsploegen anderzijds. Opengelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met kraan of ander zwaar materiaal. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is.

Gezien reeds voldoende referentieprofielen zijn gedocumenteerd tijdens het proefsleuvenonderzoek is de aanleg van bijkomende profielen volledig te bepalen door de veldwerkleider. Indien het noodzakelijk wordt geacht voor de juiste interpretatie van sporen of structuren, kunnen deze alsnog aangelegd en gedocumenteerd worden. Bij erfgreppels en andere lineaire structuren die de opgravingszone uitlopen, wordt een profiel aangeraden om de relatie met de bodem te kunnen bepalen.

Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15.

4.3.2 Natuurwetenschappelijk onderzoek

De veldwerkleider beslist op welke manier de staalname wordt aangepakt en of het nodig is een natuurwetenschapper te betrekken, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hoofdstuk 20 in de Code van de Goede Praktijk bespreekt uitvoerig het natuurwetenschappelijke onderzoek bij opgravingen. Voor bemonsteringsstrategie wordt verwezen naar hoofdstuk 20.3 van de Code van Goede Praktijk.

Ook het assessment van de staalnames gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk. De relevante stalen worden bepaald na advies van de gespecialiseerde laboratoria, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

4.3.3 Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen onderzoekstechnieken en specifieke methode

Indien bij het veldwerk van de voorgestelde methode wordt afgeweken, op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering. indien de aanpak dient te worden aangepast tijdens het veldwerk, dienen alle betrokken partijen hiervan op de hoogte te worden gebracht.

4.4 Technisch kader

4.4.1 Termijn

De veldwerkfase wordt geraamd op ca. 3 werkdagen. Hierbij wordt het aanleggen, documenteren en afwerken van de opgravingszones gerekend. Bij het veldwerk wordt uitgegaan van een personeelsbezetting bestaande uit minstens één veldwerkleider en twee assistent archeologen.

Voor de verwerking, assessment van de resultaten en rapportage wordt minimaal de veldwerkleider ingezet. Hiervoor worden 20 mandagen voorzien. Het tijdsbestek nodig voor waardering en analyse van de natuurwetenschappelijke onderzoeken zijn hierbij niet opgenomen.

4.4.2 Begroting (raming)

In combinatie met de technische uitwerking en het schrijven van de rapportage worden de kosten hiervoor geraamd op ca. € 17.000 ex. BTW. De prijs omvat voorbereiding (melding start onderzoek,

startoverleg), administratie, landmeting, graafwerk (enkel werkputten buiten), archeologische registratie, rapportage. Expliciet niet inbegrepen zijn de werfvoorzieningen (bemaling, keet, toilet, container, afsluiting, ..).

De geraamde kostprijs van het natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie op basis van de hierboven genoemde vermoedelijke hoeveelheden bedraagt € 5.000 ex. BTW. Het bepalen van de noodzaak van het aanwenden van deze stelposten gebeurt na uitvoering van het veldwerk en in functie van de onderzoeksvragen.

4.4.3 Personeelseisen

Het team dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een erkend archeoloog die als veldwerkleider optreedt. Deze persoon beschikt over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 120 werkdagen op landelijke sites op zand of zandleembodem. Indien de erkend archeoloog niet aanwezig is in het veld, dient een veldwerkleider met dezelfde competenties continu aanwezig te zijn en diens taken over te nemen.

De erkende archeoloog en/of veldwerkleider heeft de autoriteit over de uitvoering van het gehele project en staat in voor onder meer de melding van de aanvang van opgraving, het indienen van het archeologierapport en het eindverslag, het beheren van archeologische ensembles tijdens het onderzoek en het overdragen van archeologische ensembles aan het einde van het onderzoek. Indien de erkende archeoloog zelf of binnen zijn organisatie niet beschikt over bepaalde specialistische expertise en dit onderzoek uitbesteedt, maakt hij de opdrachtomschrijving hiervoor dusdanig op dat de uitvoering verloopt conform de bepalingen uit de Code van Goede Praktijk. De veldwerkleider draagt de dagelijkse leiding van het archeologisch onderzoek, brengt de voorziene onderzoeksstrategie ten uitvoer en behoudt de controle over de werkzaamheden.

De veldwerkleider wordt bijgestaan door 1 assistent archeoloog die beschikt over het diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit en minstens over 120 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 60 werkdagen op landelijke sites op zand- of zandleembodem. De assistent archeoloog vervult uitvoerende taken, op aansturen van de veldwerkleider, en staat de veldwerkleider bij in zijn taken.

Naast de assistent-archeoloog dienen nog 2 veldmedewerkers zonder specifieke vereisten het team bij te staan.

Naast de archeologen kan het team worden bijgestaan door een aardkundige. Hoofdstuk 21 uit de Code Goede Praktijk bespreekt de inzet van een aardkundige bij opgravingen.

Natuurwetenschappers, geofysici en materiaaldeskundigen worden alleen aangewend op vraag van de erkend archeoloog die het nodig acht op basis van de gegevens die vergaard worden tijdens de archeologische opgraving.

4.5 Deponering en conservatie archeologisch ensemble

Vergaarde data en vondsten, het archeologisch ensemble, blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na onderzoek kan dit ensemble opgenomen worden door een erkend erfgoeddepot, indien dit voor de regio aanwezig is. Dit in overeenkomst met de opdrachtgever. Indien dit depot niet voorhanden is, dient een ander depot te worden gezocht of kan een afspraak gemaakt worden met het uitvoerend bedrijf voor opslag.

4.6 Randvoorwaarden

N.v.t.

5 Lijsten

5.1 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied aangeduid op de GRB-kaart (digitaal; 1:750; 11.05.2020) 2
Plan 2: Plangebied aangeduid op de topografische kaart (digitaal; 1:750; 11.05.2020) 3

6 Bibliografie

AGIV, 2020a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2020b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

DEMEY, D., 2014. *Archeologische opgraving Roeselare-Bietstraat (Ruben Willaert Rapport 69)*, Sijsele.